

Al rescat de la flor

Quan la biodiversitat es manifesta en tota la complexitat i tota la riquesa el risc és més evident. Al Parc de la Serralada Litoral, a les comarques del Vallès i el Maresme, ja fa anys que s'hi treballa per protegir espècies de flora amenaçada.

El fraret, l'aloc, el julivert venecià, el *Carex grioletii*, la viola, l'estepa ladanifera i diversos tipus d'orquídies són algunes de les espècies que formen part del projecte Flora Amenaçada. Es tracta d'un programa de la Diputació de Barcelona, en què col·labora la Caixa, per a allotjar en un espai natural més de 1.000 plantes superiors amb flor, una seixantena de les quals es consideren molt rares al país. Tot i que el projecte va començar el 1998, parteix de la valuosa tasca de recerca i cartografia que va dur a terme els anys 40 i 50 el botànic Pere Montserrat. Com explica el director del projecte, l'enginyer forestal Joan Rovira, "Pere Montserrat va fer un estudi exhaustiu de la flora pròpia del litoral, i en catalogar-la va detallar per a cada espècie si era rara o de presència habitual en aquestes contrades." En l'apartat d'espècies molt rares n'hi van cabre vint-i-quatre.

Només en restaven nou. Bastants anys més tard, als 90, quan hom va resseguir les passes de Montserrat, "d'aquelles vint-i-quatre espècies només se'n van trobar nou, cosa que no vol dir que la resta no hi romanguin, bo i amagades".

El llum vermell del risc de desaparició s'ha encès a la serralada Litoral. Podríem trobar-hi diverses causes, com ara que és una àrea sotmesa a una forta pressió de l'home. Però la raó principal, com explica Joan Rovira, ha estat "l'abandó del bosc durant anys, cosa que ha fet que ocupés espais que abans eren oberts; això hi ha impedit l'entrada de la llum i, en conseqüència, ha forçat

un canvi radical de les condicions del sotabosc". És el cas, per posar-ne un exemple, de les orquídies, una flor que cerca les zones d'interfase, els herbassars que hi ha entre el bosc i el conreu, i que és molt sensible als canvis de condicions d'ombra i humitat. No tenir cura del bosc, adverteix, "homogeneïtza massa l'hàbitat, i això fa perdre biodiversitat". Les espècies invasores també han tingut un paper decisiu en la recessió d'aquesta flora; n'és un exemple la canya, que a les torrenteres ha desplaçat espècies de sempre, com l'aloc; o bé algunes altres que procedeixen de la jardineria de les tanques o terrers de les urbanitzacions que limiten amb el parc.

Hi ha un altre fet que ha singularitzat

aquesta experiència: a les tasques sobre el terreny hi ha treballat personal de la Cooperativa Industrial de Cooperació (COINRE), que integra col·lectius en risc d'exclusió.

La reintroducció, en perspectiva

L'aloc pateix perquè li canalitzen les rieres amb esculleres i murs. Algunes poblacions de fraret no han pogut suportar la degradació del seu hàbitat pels abocaments incontrolats. Recs, sèquies i basses com més va més escassegen, i això dificulta la supervivència de flors com el julivert venecià, que precisament fou esmentada per primera vegada el 1968 per Pere Montserrat al costat del Rec Molinar. Amenaces diverses sotgen les flors a la Serralada del Litoral, i això ha fet preveure la solució de reintroduir-n'hi quan la situació esdevingui més crítica. En les experiències fetes fins ara, s'hi han emprat llavors, esqueixos i rizomes que provenien de les mateixes poblacions del parc, que al capdavant són les que hom vol reconstruir. És clar que aquesta recol·lecció de material vegetal, com aconsellen els experts, s'ha de fer en proporcions minúscules, que no afectin l'hàbitat que es vol protegir. Els sistemes de multiplicació han donat bons resultats per al julivert venecià, el fraret, el *Carex grioletii*, la viola suau i la *Teesdalia coronopifolia*, si bé amb mètodes diferents: si la sembra de llavors ha servit per al julivert, per al fraret ha estat escaient la fragmentació de rizomes, i per a la viola una via semblant, la plantació d'estolons.

